

не плъснивото, а полезното; а на вторите отговориле кратко и ясно, че „сичките езици трѣба да хвалатъ господъ.“ А какъ е глѣдалъ на тие апостоли простиятъ народъ, който е тѣрпѣлъ най-голѣмите несправедливости и отъ силните, и отъ просвѣщените? Лѣтописите ни разказватъ, че когато Кирилъ и Методии пропѣле намѣсто *Pater Noster* „Огче нашъ,“ и намѣсто *Credo* „Вѣрую,“ то народътъ ги разбралъ, постигналъ смисалта на тѣхните думи и отъ идолопоклонници станале такива християне, които били готови да защищаватъ не само своята народна вѣра, но и оние, които сж го научиле тая вѣра.

Но дѣятелността на Кирила и Методия са не ограничила само съ Велеградъ. Тие ходиле изъ градъ въ градъ, изъ княжество въ княжество и изъ село въ село и на сѣкаде освѣщале черкови, градили параклиси, отваряле училища и приготвяле ученици. Това са продължало цѣли четири години (отъ 862 до 867). Но могле ли сж славянските апостоли да останатъ дълго време въ оная земя, която е била наводнена съ тѣхни противници? Множество факти свидѣтелствуватъ, че Ростиславъ, както и Борисъ, е желалъ да добие независимо черковно управление и да сваля отъ шеята си римското и нѣмското духовенство, слѣдователно той е билъ принуденъ да защищава новите проповѣдници, на които ученieto е отговаряло на неговите планове. Но Ростиславъ не е ималъ такива голѣми сили, каквито сж имале противниците на славянската самостоятелность. Твърде скоро неговото непослушание накарало германскиятъ кралъ, залцбургскиятъ епископъ и баварските